

Tematické okruhy k magisterské státní závěrečné zkoušce z hudební výchovy

Učitelství hudební výchovy pro základní školy (N-ZS HV2)

Učitelství hudební výchovy pro základní a střední školy (N-SS HV2S)

Státní zkouška sestává z části **praktické**, ve které student prokazuje dovednosti z oblasti hry na nástroj a hlasové výchovy, a **teoretické**, kde odpovídá na 3 otázky (dvě z oblasti A, jedna z oblasti B. Studenti studijního programu N-SS Učitelství pro střední školy odpovídají navíc na jednu otázku z oblasti C (Širší vědní základ). Součástí zkoušky je **obhajoba magisterské práce** (je-li zadána).

Praktická část

1) Hra na nástroj a hlasová výchova

- přednesová skladba libovolného stylového období (hra z paměti není podmínkou)
- pěvecká realizace výběru z **třiceti** připravených lidových písní s vlastním nástrojovým doprovodem (z toho nejméně jedné vícehlasé) s transpozicí do tónin příslušného tónorodu o **libovolnou sekundu a tercii směrem nahoru a dolů**. Součástí připravených třiceti písní bude alespoň jedna píseň z tvorby „klasiků“ populární hudby 20. století bez transpozice – J. Ježek, J. Šlitr, Beatles apod.
- elementární doprovod **nepřipravené** lidové písně
- doprovod lidové písně je spojen s pěveckým projevem (u vícehlasých písní je vyžadována pěvecká znalost všech hlasů)

2) Sbormistrovství

- taktovací schémata 2–7, agogické změny, slučování, dělení a lomení dob, nezávislost pravé a levé ruky, příprava a nástup, závěrečné gesto, předtaktí, schopnost vyjádření dynamiky a dynamických vrcholů, základní typy korun
- sborové ladění
- typy sborových těles, koncertní postavení sboru
- repertoár:
 - o A. Dvořák – Moravské dvojzpěvy (Dyby byla kosa nabróšená)
 - o B. Martinů – madrigaly (Chceme mi sa chceme)
 - o A. V. Michna – duchovní písně (Vánoční noc).
- Zkouška: student zahraje z partitury klavírní výtah, orientuje se v partech jednotlivých hlasů, diriguje partituru za doprovodu klavíru

Teoretická část

A. DĚJINY HUDBY

(studentům jsou vybrané okruhy zprostředkovány 2 hudebními ukázkami)

- 1) Gregoriánský chorál, počátky vícehlasu, nizozemské školy
- 2) Hudba v českých zemích od nejstarších památek do r. 1620
- 3) Florentská camerata, C. Monteverdi
- 4) Vokální hudba v 17. a první polovině 18.století
- 5) Instrumentální hudba v 17. a první polovině 18.století
- 6) Hudba v českých zemích v 17. a první polovině 18.století
- 7) G.F. Händel a J. S. Bach
- 8) J. Haydn
- 9) W. A. Mozart
- 10) L. van Beethoven
- 11) Čeští skladatelé 2. pol. 18. a počátku 19. století
- 12) Raný romantismus (C.M. Weber, F. Schubert, F. Mendelssohn-Bartholdy, R.Schumann, F. Chopin)
- 13) Novoromantismus (H. Berlioz, F. Liszt, R. Wagner)
- 14) Národní školy

- 15) Klasicko-romantická syntéza (J. Brahms, C. Franck, P.I. Čajkovskij, A. Dvořák)
- 16) Pozdní romantismus (G. Mahler, R. Strauss, J. B. Foerster, V. Novák, J. Suk)
- 17) Opera 19. a poč. 20. století
- 18) Česká hudba 19. století
- 19) B. Smetana
- 20) A. Dvořák
- 21) Impresionismus
- 22) Neoklasicismus a neofolklorismus
- 23) Druhá vídeňská škola
- 24) Postwebernovské techniky a hudba témbrů
- 25) Hudba v poslední třetině 20. století
- 26) L. Janáček
- 27) Generace české moderny (J. Suk, V. Novák, O. Ostrčil, L. Vycpálek)
- 28) B. Martinů
- 29) Česká hudba v 2. pol. 20. století
- 30) Periodizace dějin hudby

B. DIDAKTIKA HV

- 1) Dětská hudební tvořivost, význam pro rozvoj hudebnosti
- 2) Integrace tvořivých činností se zaměřením na rozvoj rytmických dovedností
- 3) Současné trendy hudebního vzdělávání (učební osnovy ZŠ, G, alternativní učební programy)
- 4) Intonační metody – vývoj, charakteristika, cíle, uplatnění intonačních postupů v současné škole
- 5) Hudebnost dítěte, klasifikace hudebních schopností, aplikace ve výuce na ZŠ, G
- 6) Psychologické zvláštnosti hudebního vývoje, specifické metody a postupy ve výuce
- 7) Dětský hlas, výběr písní pro ZŠ, G s ohledem na kvalitu dětského hlasu (jednohlas, vícehlas)
- 8) Percepce – zaměření, cíle (poslechové činnosti na ZŠ, SŠ)
- 9) Činnostní pojetí předmětu Hv se zaměřením na využití složky hudebně pohybové
- 10) Činnostní pojetí předmětu Hv se zaměřením na využití nástrojů Orffova instrumentáře, školní hudební soubory.

C. ŠIRŠÍ VĚDNÍ ZÁKLAD

(určeno pro studenty programu N-SS Učitelství pro střední školy)

- 1) Vznik a vývoj opery
 - charakteristické rysy, jednotlivé etapy vývoje, reformy, opera 20. století
- 2) Vývoj cyklických forem v době baroka a klasicismu
 - concerto grosso, koncert, barokní suita, sonátový cyklus, jiné cyklické formy
- 3) Vývoj cyklických forem orchestrálních (symfonie, symf. básně).
- 4) Vývoj sonátové formy (charakteristické znaky a jejich vývojové změny)
- 5) Funkce umění
 - estetická funkce - ostatní funkce (zejména zábavná)
 - rozdělení hudby z hlediska funkce na uměleckou a nonuměleckou.
- 6) Estetická hodnota
 - potenciální a aktuální hodnota - hodnocení uměleckých děl - vztah hodnoty a funkce
- 7) Umělecké dílo
 - podstata uměleckého díla - možnosti výkladu jednotlivých druhů umění (zaměření na výtvarné, hudební, slovesné)
- 8) Chápání uměleckého díla jako nositele sdělení
 - podstata výkladu uměleckého díla jako uměleckého znaku
- 9) Krize tradičních estetických hodnot v umění druhé poloviny 19. století a 20. století
- 10) Hudebnost jako problém HV
 - vývoj názorů na hudebnost
 - význam V. Helferta
 - současné pojetí hudebnosti
- 11) Hudební preference dětí a mládeže
 - závěry výzkumů postojů k hudbě v 2. pol. 20. století
 - hudební sociologie a možnosti zjišťování postojů k hudbě
 - metody a techniky hudební sociologie
- 12) Problém masové kultury
 - masová kultura jako fenomén současného umění
 - charakteristické rysy děl masové kultury
 - specifické rysy jednotlivých uměleckých druhů masové kultury
 - důsledky vlivu masové kultury na recipienta

Doporučená literatura

Dějiny hudby

- BÁRTOVÁ, Jindřiška, Miloš SCHNIERER a Věra ZOUHAROVÁ. *Dějiny hudby*. 2. rev., dopl. a rozš. vyd. České Budějovice: Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity, 1992.
- ČERNUŠÁK, Gracian. *Dějiny evropské hudby [Černušák, 1974]*. 5. dopl. vyd. v Pantonu 3. Praha: Panton, 1974.
- EINSTEIN, Alfred. *Hudba v období romantismu*. Bratislava: OPUS, 1989.
- HRČKOVÁ, Nad'a. *Dějiny hudby*. Praha: Ikar, 2005.
- MICHELS, Ulrich. *Encyklopedický atlas hudby*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000.
- NAVRÁTIL, Miloš. *Dějiny hudby : přehled evropských dějin hudby*. [2. vyd., upr. a dopl.]. Olomouc: Votobia, 2003.
- SEHNAL, Jiří a Jiří VYSLOUŽIL. *Dějiny hudby na Moravě*. Brno: Muzejní a vlastivědná společnost, 2001.
- SMOLKA, Jaroslav. *Dějiny hudby*. Brno: TOGGA agency, 2001.
- ŠAFARÍK, Jiří. *Dějiny hudby*. Praha: Votobia, 2002.

Didaktika

- HERDEN, J. *Hudba pro děti*. Praha: Karolinum, 1992.
- KNOPOVÁ, B. *Hudebně pohybová výchova*. Brno: MU, 1994.
- KNOPOVÁ, B. *Činnosti hudebně pohybové v systému hudebního vzdělávání na ZŠ a SŠ*. Brno: MU, 2005.
- JURKOVIČ, P.: *Instrumentální soubory na ZŠ*. Praha: SPN, 1996.
- HERDEN, J. *My pozor dáme a posloucháme 1, 2, 3*. Praha: Scientia, 1994, 1995, 1996.
- SEDLÁK, F. *Didaktika hudební výchovy 1, 2*. Praha: SPN, 1986.
- Učební osnovy pro základní školy
- Učební osnovy pro víceletá a čtyřletá gymnázia
- Alternativní učební programy, RVP

Širší vědní základ

- BURLAS, L. *Formy a druhy hud. umenia*. Bratislava: ŠHV, 1978.
- ECO, U. *Skeptikové a těšitelé*. Praha: MF, 1997.
- FALTIN, P. *Funkcia zvuku v hudobnej štruktúre*. Bratislava: ŠHV, 1966.
- FUKAČ, J. – TESARŘ, S. – VEREŠ, J. *Hudební pedagogika : Koncepce a aplikace hudebně výchovných idejí v minulosti a přítomnosti*. Brno: MU, 2000.
- HELPERT, V. *Základy hudební výchovy na nehudebních školách*. Praha: SPN, 1956.
- HRADECKÝ, E. *Úvod do studia tonální harmonie*. Praha: SHV, 1972.
- CHVATÍK, K. *Strukturální estetika*. Praha: Victoria Publishing, 1994.
- JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003.
- JIRÁNEK, J. *Tajemství hudebního významu*. Praha: Academia, 1979.
- KARBUSICKÝ, V. – KASAN, J. *Výzkum současné hudebnosti I. a II.* Praha 1966, 1969.
- KASAN, J. *Výzkum hudebnosti 1990*. Praha: Výzkumné oddělení Českého rozhlasu, 1991.
- KOHOUTEK, C. *Hudební styly z hlediska skladatele*. Praha: Panton, 1976.
- KULKA, T. *Umění a kýč*. Praha: Torst, 1997.
- MCQUAIL, D. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 1999.
- POLEDŇÁK, I. *Hudba jako problém estetiky*. Praha: Karolinum, 2006.
- SYCHRA, A.: *Impresionismus a exprese*. Praha: Supraphon, 1990.
- ZENKL, L. a kol. *Hudební sociologie a hudební výchova*. Praha: ČHS, 1982.